

hver ny Contracts Afslutning om en eller anden Leverage, og de Herrer ville ogsaa have bemærket, at der allerede i 1820 var Spørgsmaal om at opløse dette Forhold. Naar jeg nu vender tilbage til Spørgsmaalet om Prisen, vil jeg udtale, at det er mig bekendt, at der for omtrent 10 Aar siden har ligget en Slags Overenskomst færdig — jeg veed ikke, hvorfor den ikke kom til Udførelse — hvorved Krigsbestyrelsen havde tilbudt at affjøre Fabrikken hele Eiendommen for en Kjøbesum af 400,000 Rd. Ved at anatomere Værdien af de Bestanddele af Eiendommen, som ikke kunne siges at tilhøre Fabrikken, har det ikke været mig muligt at komme til noget andet Resultat, end at man i saa Tilfælde vilde have betalt Fabrikken med 150,000 Rd. Det er ogsaa efter lange og møjsommelige Forhandlinger og Forsøg, at Regjeringen er kommen til at gjøre Rigsdagen det Forslag, som her foreligger. Man har paany optaget Spørgsmaalet om, hvorvidt det ikke mulig kunde være den hensigtsmæssigste og tillige den for Statskassen billigste Maade at ordne Sagen paa, at Staten kjøbte Fabrikken; men den Pris, der forlangtes for den, bevægede sig omtrent i det samme Spor, hvorom der tidligere ved den af mig anhydede Handel var Spørgsmaal, altsaa i Omegnen af c. 150,000 Rd. Det viste sig saaledes meget snart, at man ikke kunde gaae den Vej, idet man forud holdt sig overbevist om, at det ikke var muligt at faae nogen Bemyndigelse til at afslutte en saadan Handel, hvorhos man desuden selv maatte være overbevist om, at det ikke var den forstandigste Maade, hvorpaa man skulde søge at ordne Sagen; thi foruden at denne Pris efter Regjeringens Anskuelse var høiere, end man kunde være tjent med at give, om den end maatte kunne siges at svare til, hvad Fabrikken mulig havde kostet at opføre, fulgte tillige dermed et uhyre Apparat af Arbejdere og Arbejderfamilier, der saaledes vare vorede sammen med Fabrikken, at Staten, naar den overtog den, ikke let vilde kunne skyde dem fra sig, men derved maatte skabe sig en stadig voksende Byrde. Naar jeg altsaa gaaer ud fra, at Sidekommisjet ikke var at bevæge til at gaae ned under de

150,000 Rd. for selve Fabrikken, hvortil desuden kom Overtagelsen af forskjellige Udgifter, der stode i Forbindelse med denne, selve Fabrikken, saa mener jeg, mine Herrer, at, naar der nu foreligger et Forslag, hvorefter man omtrent kun skal give det halve Beløb, synes der i den Retning ikke at være noget Stort tilbage at ønske med Hensyn til Prisen; i alt Fald forekommer det mig, at dette er et meget vægtigt Bidnesbyrd for, at der fra Regjeringens Side er gjort, hvad der kunde gøres, for overhovedet at komme til en Overenskomst. Denne Pris er forøvrigt baseret paa en lignende Beregning som den, det ærede Medlem for Kjøbenhavns 4de Valgkreds (Fenger) opstillede, idet man nemlig har maattet anstille en Beregning over, hvad der maatte siges at være en meget moderat Fordeel for de Bestillinger, Fabrikken har havt. Man kom da ligeledes til imellem 3,500 Rd. og 4,000 Rd. aarlig, og de Herrer ville see, at dette Beløb kapitaliseret omtrent giver den Sum, hvorom her er Spørgsmaal, hvortil desuden kommer, at Staten vinder den Fordeel at kunne udbetale denne Sum med Obligationer istedetfor med Contanter. — Jeg finder ikke nogen sær Dpfordring til at indlade mig paa det Spørgsmaal, om det er nødvendigt for Militæretaten at faae dette Forhold opløst eller ikke, ligesom det heller ikke kan ligge til mig at udtale mig om den særdeles Glæde, Militæretaten har af paa den Maade at være bunden til Geværfabrikken, hvilket Forhold dog i ethvert Fald gennem Tidernes Løb ved de gjorte Bestillinger, ved de gjentagne Bevillinger, ja, ved de kongelige Resolutioner har faaet en vis Stabilitet, saaledes at Administrationen ikke troer uden Ubillighed at kunne løse sig derfra. Der er imidlertid enkelte Ting, som synes mig at springe overmaade stærkt i Dinene, saaledes at det er den eneste Fabrik, vi have, at den altsaa er uden nogen som helst Concurrence her i Landet, og at det i ethvert Tilfælde til mange Tider og navnlig paa de Tider, da man maaskee maa gjøre de største Fordringer, kan have sine overordentlige Vanskeligheder at sende sine Vaaben bort fra Landet for at faae dem gjorte andetsteds. Dernæst er det ogsaa klart nok,